

Bakgrunn for utredningsprogram

Syrtveit kraftverk

Evje og Hornnes kommune i Agder fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Agder Energi Vannkraft AS
Referanse	202104328-47
Dato	01.07.2022
Ansvarlig	Carsten Stig Jensen
Saksbehandler	Tord Solvang

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor

Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge

Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord

Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør

Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest

Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst

Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Innhold

INNLEDNING	1
INNKOMNE HØRINGSUTTALELSER	2
NVES VURDERING AV KRAV TIL UTREDNINGER.....	15
GENERELLE MERKNADER/FORHOLD SOM IKKE ANGÅR KU-PROGRAMMET	24

Innledning

NVE er ansvarlig myndighet i saker som gjelder vannkraftutbygging, jf. forskrift om konsekvensutredninger § 6 første ledd bokstav c og Vedlegg I 15. b). Myndigheten innebærer blant annet hjemmel til å fastsette konsekvensutredningsprogram (KU-program) for planer om bygging av vannkraftverk.

NVE har mottatt en melding og forslag til utredningsprogram fra Agder Energi Vannkraft AS (AEVK) med planer om bygging av kraftverk i Syrtveitfossane i Otravassdraget. Hensikten med meldingen er å få klarlagt hvilke konsekvenser som bør utredes, og eventuelt hvilke utbyggingsalternativer som skal utredes.

Meldingen med forslag til utredningsprogram ble kunngjort i avisene Fædrelandsvennen og Setesdølen og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg ble meldingen sendt til aktuelle høringsinstanser, samt berørte parter for uttalelse. Høringsfristen¹ ble satt til 15.12.2021. Det ble arrangert et offentlig informasjonsmøte på Evjemoen den 17.11.2021, der NVE orienterte om saksbehandlingen og AEVK om utbyggingsplanene.

I dette notatet sammenfattes og diskuteres høringsuttalelsene som har kommet inn i forbindelse med den offentlige høringen. På grunnlag av tiltakshavers forslag til utredningsprogram, innkomne høringsuttalelser, tiltakshavers kommentarer til uttalelsene og NVEs egne vurderinger, fastsetter NVE et utredningsprogram for tiltaket. Utredningsprogrammet er utformet som et eget brev av i dag, NVE ref. 202104328-47 og bør leses i sammenheng med dette notatet.

Om tiltaket

AEVK har varslet planer om utbygging av kraftverk i Syrtveitfossane i Evje og Hornnes kommune. Kraftverket er planlagt på vestsiden av Otra, med inntak oppstrøms dam Byglandsfjord og utløp nedstrøms Syrtveitfossane. Vannveien er planlagt som en kombinasjon av kanal og tunnel. Netttilknytning av planlagt med nedgravd jordkabel (22 kV, ev. 35 kV) til Evje transformatorstasjon.

Foreløpige produksjonsberegninger basert på utnyttelse av et bruttofall på 16,5 m, slukeevne på 135 m³/s og minstevannføring på 15 m³/s (tilsvarer gjeldende minstevannføring ut av Byglandsfjorden) gir en årlig midlere kraftproduksjon på om lag 117 GWh. En fallutnyttelse på 18,0 m og slukeevne på 165 m³/s vil gi en årlig produksjon på om lag 125 GWh.

Mer utfyllende informasjon om tiltaket er å finne i meldingen, se sakens nettside <https://www.nve.no/8716/V>.

¹ Evje og Hornnes kommune, grunneierne på østsiden av Syrtveitfossane (gnr. 57, bnr. 1, 2, 3, 5, 6, 8 og 28) og TrollAktiv fikk utsatt frist.

Tiltakshavers forslag til utredningsprogram

Tiltakshaver AEVK har foreslått et utredningsprogram på grunnlag av antatte virkninger og konsekvenser. Det foreslåtte programmet tar i hovedsak utgangspunkt i NVEs veileder 3/2010 [Konsesjonshandsaming av vasskraftsaker](#), men med noen få tilføyelser og oppdateringer. Tiltakshavers forslag til utredningsprogram er tilgjengelig på sakens nettside.

Innkomne høringsuttalelser

NVE gir her en oppsummering av hovedpunktene i de uttalelsene vi har mottatt. Vi gjengir kun de innspillene som omhandler konkrete forslag til utredningsprogram og utredningskrav. Synspunkter på om prosjektet bør gjennomføres eller ikke omtales ikke her. Dette vil imidlertid være et viktig tema ved behandling av en eventuell konsesjonssøknad. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt 18 høringsuttalelser, hvorav 14 har kommentarer knyttet til konkrete utredningskrav som bør stilles.

Evje og Hornnes kommune ga følgende uttalelse til meldingen den 17.12.2021:

«(...)

Evje og Hornnes kommune sitt innspill til melding og forslag til konsekvensutredningsprogram

Evje og Hornnes kommune synes Agder Energi har lagt frem et godt forslag til utredningsprogram, der de fleste problemstillinger ser ut til å være ivaretatt. Vi ønsker å korrigere mindre faktafeil, og komme med en tilbakemelding på hvilke temaområder kommunen anser som viktigst.

Tilbakemelding

På side 18 i meldingen står det at det ikke er reguleringsplaner under behandling i områdene som blir berørt av utbyggingen. Dette stemmer ikke. Det er meldt oppstart av to private detaljreguleringsplaner som begge berører inngrepsområdet. 23-03-2021 varslet TrollAktiv oppstart av planarbeid og 12-10-2021 varslet Baring oppstart av planarbeid for Syrtveit Fiskeanlegg.

Under punkt 10.8.6 står det at fuglebestanden skal kartlegges i hekketiden, noe som medfører at fremdriftsplanen i punkt 7.1 bør justeres hvis ikke denne kartleggingen allerede er gjennomført.

Ellers informeres det om at Norconsult i 2021 har gjennomført flomsonekartlegging på aktuell strekning, jf. utredningstema 10.3.3 Flommer og 10.5 Flom og skred. Denne kartleggingen ligger tilgjengelig på kommunens hjemmeside.

Prioriterte tema i utredningen

Evje og Hornnes kommune mener følgende temaområder bør spesielt prioriteres i det kommende utredningsarbeidet:

Hydrologi, minstevannføring, driftsvannføring

Kommunen mener det er særlig viktig å se på muligheter for forskjellig driftsmønster for å tilrettelegge for rafting- og annen vannaktivitet. TrollAktiv har informert om at de har behov for 60 m³/s i 8 timer hver dag fra 1. april til 1. november for å kunne gjennomføre aktiviteter på dagens nivå.

Landskap

Kommunen mener 2. avsnitt under kapittel 10.7 er særdeles viktig å utrede. «Den landskapsmessige virkningen av redusert vannslipp skal utredes, med spesielt fokus på konsekvenser på utøvelse av friluftsliv. Det skal lages fotodokumentasjon av hvordan elva fremstår med ved ulike vannføringer.» Kommunen forutsetter at største del av minstevannføringen skal gå i det østre løpet av fossen. Dette må legges som et krav i videre utredninger.

Samfunn

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt 21.06.2018. Et av våre satsingsområder er næringsutvikling med temaområde reiseliv og turisme. Kommuneplanens arealdel ble vedtatt 27. februar 2020. I denne ble en utvidelse av TrollAktiv lagt inn som en ønsket utvikling på Syrtveit. I samlet vurdering presiseres det at det er viktig å legge til rette for en videre utvikling av en av de største turistattraksjonene i kommunen.

Syrtveitsfossen er et landemerke, og blir mye brukt av både innbyggere og turister. Kommunen ønsker derfor å presisere hvor viktig det er at den planlagte utbyggingen hensyntar dette i sin planlegging. Fossen blir brukt aktivt til sportsfiske, bading, rafting, kajakkpadling, bølgesurfing osv. Dette er aktiviteter kommunen ønsker at skal kunne fortsette.

I punktene 10.14.1 og 2 står det at man skal utrede hvordan utbyggingen påvirker næringsliv og sysselsetting i området, og nevner TrollAktiv og Baring spesielt. Kommunen mener dette er et noe snevert utgangspunkt. Her vil det være like viktig å utrede hvilke samfunnsøkonomiske konsekvenser et kraftverk vil kunne ha, spesielt om man i planleggingsfasen kommer frem til at dagens bruk i området ikke kan opprettholdes. Hva er konsekvensen hvis kraftverket ødelegger næringsgrunlaget for TrollAktiv? Utredningen må derfor vise hvilke ringvirkninger dette kan ha for næringslivet i hele kommunen og nærliggende regioner, ikke bare for TrollAktiv som virksomhet.

Når man under pkt. 10.14.3 skal vurdere kommunal økonomi, så må de konkrete inntektene til kommunen veies opp mot de samfunnsøkonomiske konsekvensene. Utredningen kan da med fordel ta for seg forskjellige driftsopplegg med f.eks. større vannføring i turistsesong og i forbindelse med rafting og annen aktivitet i vassdraget.

Under punkt 10.14.6 og 10.14.7 nevnes det flere utredninger av eksisterende bruk av området. Like viktig vil det være å se på hvilke muligheter man kan ha til å utvikle disse kvalitetene i området selv om det etableres et kraftverk i vassdraget. Bærekraft og samarbeid løftes frem i mange sammenhenger, og etter vår mening vil det i forbindelse med etablering av grønn energi, absolutt ses på muligheter for sambruk av vassdraget.»

Bygland kommune ga følgende uttalelse til meldingen den 14.12.2021:

«(...) Bygland kommune ynskjer med dette å gi fylgjande innspel til konsekvensutgreiingsprogrammet:

1. *Bygland kommune ønsker ei utgreiing som viser eventuelle positive og negative ringverknader og konsekvensar for næringsliv og sysselsetting i regionen dersom vassføringa i Syrtveitfossen blir endra ved utbygging.*
2. *Bygland kommune er oppteken av at det blir greia ut korleis effektkøyringa påverkar sommarvasstanden i Byglandsfjorden.*
3. *Bygland kommune meiner det er sær s viktig med ei utgreiing for tovegs fiskevandring forbi dam Byglandsfjord av omsyn til bleke - og aurebestand. Vidare meiner Bygland kommune at det er viktig å greie ut korleis tiltaket vil påverke storaure og den lokale aurevarianten, marmoraure.*
4. *Bygland kommune meiner det er viktig å utgreie kva vassføring og minstevassføring som er til beste for bleke og aure. Det må vurderast eit miljøvenleg tapperegime som er tilpassa fiskeartane i Syrtveitfossen.*
5. *Det bør utgreiast korleis vasstemperatur i fossen blir endra ved lågare vassføring, og kva verknad dette vil gje på botndyr- og fiskesamfunn. Dette fordi minstevassføringsstrekket vil kunne få fleire episodar med underkjølt vatn vinterstid, og kritisk høge temperaturar (over 20 grader) sommarstid. Vil slike situasjonar vere uheldig for fiskebestandane?*
6. *Det må utgreiast korleis næringstilgangen til fisk blir endra ved lågare vassføring i Syrtveitfossen.»*

Agder fylkeskommune ga følgende uttalelse til meldingen den 14.12.2021:

«Friluftsliv og rekreasjon

(...)

Det må utredes hva eventuell utbygging vil medføre for friluftslivet generelt, og for elvepadling/rafting og fritidsfiske spesielt. I den forbindelse er det viktig å få frem det økonomiske bidraget det naturbaserte reiselivet, både direkte og indirekte, utgjør. Dessuten må det komme tydelig frem hvilke avbøtende tiltak som kan være aktuelle og som kan gi tilsvarende opplevels- og aktivitetsmuligheter. Natur- og friluftsliv-/rekreasjonsverdiene er så betydelige at det bør signaliseres allerede på det nåværende tidspunkt at utbygging ikke skal finne sted.

(...)

Fredede kulturminner

Agder fylkeskommune utførte i september 2021 en arkeologisk undersøkelse i samråd med Agder Energi (Arkeologisk rapport Syrtveit Evje og Hornnes 2021). Rapport fra undersøkelsen er oversendt Agder Energi og kan brukes som en del av konsekvensutredningen. Agder fylkeskommune hadde et møte med Agder Energi 8. november 2021.

(...)

Fisk og fysiske tiltak i vassdrag

Ved eventuell utbygging vil avbøtende tiltak for bleke også virke positivt for innlandsørret og andre fisk og vannlevende organismer. En konsesjon og tilhørende konsekvensutredning må ses i sammenheng med vilkårsrevisjonen for Otra. Videre må man i utredningen vurdere

samlet belastning for området ved denne utbygningen og andre utbygninger som planlegges i området etter plan- og bygningsloven.

Vannforskriften er ikke nevnt i utredningsprogrammet. Vi minner om at ved tiltak som skal konsekvensutredes, skal arbeidet med utredningen samordnes med vurdering etter vannforskriftens § 12. Utredningsprogrammet må derfor sørge for innhenting av tilstrekkelig kunnskap til at det kan gjennomføres en vurdering etter § 12 som del av konsekvensutredningen. (...)

Konklusjon

(...) Eventuell konsekvensutredning må vurdere konsesjonens virkning for fisk og andre vannlevende organismer. En eventuell konsekvensutredning må vurdere samlet belastning ved tiltaket i sammenheng med andre planlagte eller gjennomførte tiltak, samt vilkårsrevisjon for Otra.»

Mattilsynet ga følgende uttalelse til meldingen den 13.12.2021:

«(...) Mattilsynets innspill knyttet til akvakultur:

(...) Mattilsynet forutsetter at KU-programmet behandler potensielt negative konsekvenser for nåværende og planlagt framtidig aktivitet på Syrtveit fiskeanlegg. Eventuelt avbøtende tiltak for å sikre nødvendig vanntilførsel og vannkvalitet til enhver tid, må identifiseres og fastsettes. Dette gjelder både for utbyggingsfasen og driftsfasen for kraftverket.

Mattilsynets innspill knyttet til drikkevannsforsyning:

(...) Kommunal vannforsyning:

(...) Mattilsynet forutsetter at KU-programmet behandler mulige negative konsekvenser for kommunalt vannforsyningssystem. Eventuelle avbøtende tiltak for å sikre nok og trygt drikkevann må identifiseres og fastsettes. Dette gjelder både for utbyggingsfasen og driftsfasen for kraftverket.

Privat vannforsyning:

(...) Mattilsynet forutsetter at KU-programmet behandler eventuelle negative konsekvenser for private vannforsyningssystem. Eventuelt avbøtende tiltak for å sikre nok og trygt drikkevann må identifiseres og fastsettes. Dette gjelder både for utbyggingsfasen og driftsfasen for kraftverket.

Mattilsynets innspill knyttet til plante-helse:

(...) Mattilsynet forutsetter at KU-programmet behandler faren for spredning av planteskadegjørere fra aktuelle områder. Tiltak som hindrer spredning ved eventuell forekomst av planteskadegjørere i anleggsfasen, må identifiseres og fastsettes.»

Direktoratet for mineralforvaltning ga følgende uttalelse til meldingen den 6.12.2021:

«(...) Vi registrerer at mineralske forekomster skal være et tema i den videre prosessen og at disse skal beskrives ifølge kapittel 10.13 i melding med forlag til utredningsplan for Syrtveit kraftverk. Vi ser at det er hentet inn informasjon fra Norges geologiske undersøkelse (NGU) om mineralressurser i området, som skal vurderes i utredningen. DMF kan legge til at den berørte sand- og grusforekomsten er vurdert av NGU til å ha lokal betydning¹, og det er tatt

ut masse fra denne forekomsten. Tiltak som begrenser tilgangen til en mineralsk forekomst, må vurderes slik at tiltakets påvirkning på ressursene i forekomsten er tilstrekkelig opplyst, for å vurdere om tiltaket bør gjennomføres. (...)»

Agder Energi Nett ga følgende uttalelse til meldingen den 15.12.2021:

«(...) Agder Energi Nett (AEN) bekrefter som det står i kapittel 3.5 i meldingen (første avsnitt) at det ikke er kapasitet i eksisterende nett for tilknytningen av Syrtveit kraftverk. AEN presiserer at dette gjelder for det lokale distribusjonsnettet i området, og at en av de vurderte nettløsningene (22 kV, 35 kV eller 132 kV) må etableres for å kunne tilknytte Syrtveit kraftverk til regionalnettet i Evje transformatorstasjon.

Som beskrevet i siste avsnitt i kapittel 3.5 og i første avsnitt i kapittel 10.2 må det utredes om det er behov for forsterkninger i regionalnettet for å tilknytte Syrtveit kraftverk. Denne utredningen må også inkludere vurdering av kapasitet i transformeringer mellom transmisjonsnettet og regionalnettet (som eies av Statnett), samt ta hensyn til flere forhold som p.t. er under planlegging/avklaring (som nærmere beskrevet under). (...)»

Visit Setesdal ga følgende uttalelse til meldingen den 14.12.2021:

«(...) Før en utbygging av Syrtveitfossen som foreslått er det vesentlig at konsekvenser og virkninger for lokale reiselivsbedrifter og Setesdal som reisemål generelt utredes.

Troll Aktiv Drift AS er Norges største rafting senter og har vesentlige deler av sin virksomhet basert på vannføringen i Syrtveitfossen. Bedriften har gjennom årene etablert seg med flere aktiviteter og er en betydelig arbeidsgiver i Evje og Hornnes kommune og bedriftens virksomhet skaper positive driftsresultat hvert eneste år. Med titusenvise av besøkende skaper bedriften også store ringvirkninger for annen reiselivsnæring og handels – og servicenæring lokalt og regionalt. I en konsekvensutredning må gjøres en grundig vurdering av hvordan en eventuell utbygging påvirker driften til Troll Aktiv AS og hvordan dette igjen påvirker det øvrige reiselivet i Setesdal. I en vurdering bør det også differensieres på de ulike turistsesongene og de forskjellige gjestestrømmene.

Syrtveitfossens geografiske plassering gjør at den på mange måter er det første møte turister har med Setesdals vakre, ville og storslåtte natur. Det er når man passerer Troll Aktiv Drift AS at besøkende til Setesdal får det første møte med Otras kraft og dimensjon. Det eksisterende vannfallet med kulturhistoriske elementer underbygger Setesdal som reisemål for natur – og kulturbaserte aktiviteter. Det visuelle inntrykket er betydelig og rasteplassen som Statens Vegvesen har anlagt gir besøkende mulighet til å stoppe og nyte dette vakre naturlandskapet. Rasteplassen er veldig godt besøkt. Virkning av utbygging i forhold til hvordan Syrtveitfossen etter en utbygging fremstår i denne konteksten må belyses i en konsekvensutredning.

Vi mener også at en konsekvensutredning må belyse negative konsekvenser for fiskebestand og øvrig naturmangfold og hvordan en utbygging vil påvirke de eksisterende kulturhistoriske elementene som i dag finnes i elven. (...)»

Midt-Agder friluftsråd (MAF) ga følgende uttalelse til meldingen den 13.12.2021:

«Vurdering av alternativer

Meldingen skisserer to mulige utløpsområder for kraftverket; nedstrøms eller oppstrøms Lillefoss. (...) MAF ønsker at begge alternativene, med hhv. 16,5 m og 18,0 m fall, tas inn i KU-programmet og framgår av konsekvensutredningen. (...)

Metodegrunnlag for konsekvensutredninger

Miljødirektoratet har i veileder M-1941 angitt anerkjente metoder for å beregne virkninger av tiltak på klima og miljø. (...) Vi tilrår at denne veilederen legges til grunn for det videre arbeidet med å vurdere konsekvenser for temaet friluftsliv og andre temaer innen klima og miljø.

Influensområdet for utredningene

Utredningene skal omfatte virkningene av tiltaket i hele influensområdet. Et kraftverk med tilhørende inngrep og berørt elvestrekning, kan bryte opp sammenhengende naturområder. Det innebærer at utredningene om temaet friluftsliv bør omfatte et større område enn selve planområdet. Vi ber om at dette legges til grunn ved utforming av KU-programmet.

(...)

Utredningstemaet Friluftsliv

Friluftsliv er definert som opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden, med sikte på miljøforandring og naturopplevelse.

Fagtemaet friluftsliv omfatter alle områder (arealer) og ferdselsårer (turstier, turveier mv.) som har betydning for allmennhetens mulighet til å drive friluftsliv som helsefremmende og trivselsskapende aktivitet i nærmiljøet, og i naturen ellers. Friluftsliv er en samhandling mellom fysisk aktivitet og naturopplevelse. Naturopplevelse inkluderer også det å oppleve kulturminner i natur, og å forstå og oppleve landskapets historie. Temaet kulturminner og kulturmiljøer berører temaet friluftsliv ved å tilføre friluftslivsopplevelser en ekstra dimensjon. Vi vil også peke på at landskapets opplevelsesverdi er en del av naturopplevelsen. Det er også opplevelsen av naturmangfold. Det innebærer at konsekvenser for kulturminner, kulturmiljø, landskap og naturmangfold har betydning for naturopplevelse og friluftsliv. Høstingsaktiviteter som fiske og jakt er også en del av friluftslivet. Konsekvenser av en utbygging for disse aktivitetene har derfor også virkninger for friluftslivet.

Vi er opptatt av at KU-programmet og utredningene knyttet til friluftslivsinteressene legger denne tilnærmingen av friluftslivbegrepet til grunn.

Utredningstemaer som ikke er omtalt

I § 21 i forskrift om konsekvensutredninger omtales de faktorer og temaer som kan bli påvirket og som kan være aktuelle å utrede. De samme temaene bør vurderes når det skal avklares hva utredningsprogrammet skal inneholde. Med det utgangspunktet mener vi det bør vurderes om utredningsprogrammet også skal inneholde virkninger av tiltaket for følgende temaer/interesser:

- Folkehelse, dvs. befolkningens helse og helsens fordeling i befolkningen. Dette må ses i sammenheng med det som er omtalt om sosiale forhold og helsemessige forhold, jf. kap. 10.14.4 og 10.4.5 i meldingen fra AEVK.
- Barn og unges oppvekstvilkår.

Problemstillinger som bør tas med i en konsekvensutredning

Vårt hovedinntrykk er at det framlagte forslaget til utredningsprogram er dekkende for de temaer som er aktuelle å utrede, jf. også kommentarene over. Vi synes det er svært positivt at AEVK legger til grunn at et ev. kraftverk får tilknytning til ledningsnettet gjennom jordkabel. Vi har i det følgende gitt en kort omtale av noen problemstillinger som vi ønsker kan bli tatt med i en konsekvensutredning. Dette er delvis en utdyping av fagtemaer som allerede er omtalt i meldingen fra AEVK.

- *Sommervannstand i Byglandsfjorden: Det er ønskelig at sommervannstanden i Byglandsfjorden er mest mulig stabil. Vannstanden bør ikke komme over 202,5. MAF har i sin uttalelse til revisjonsdokument for reguleringene i Otravassdraget tilrådd at sommervannstanden skal holdes på nivå 201,5-202,5. Det er ønskelig at dette legges til grunn som vilkår ved utbygging av et ev. kraftverk. Det er ønskelig at KU-programmet avklarer hvordan kjøring av et ev. kraftverk vil påvirke sommervannstanden i Byglandsfjorden.*
- *Nasjonal sykkelrute nr. 3: Nasjonal sykkelrute nr. 3 mellom Kristiansand og Haukeli går langs den aktuelle delen av Otra på vestsiden av Rv 9. Midt-Agder Friluftsråd deltar aktivt i arbeidet med å videreutvikle denne sykkelruten. Vi ber derfor om dette tas med i KU-programmet og blir ivarettatt i det videre arbeidet med planer for kraftutbygging.*
- *Syrtevit rasteplass: Det er etablert en rasteplass langs vestsiden av Rv 9 på den aktuelle strekningen av vassdraget. Rasteplassen ligger eksponert mot en strekning av vassdraget som har høy landskapsmessig opplevelsesverdi. Rasteplassen er svært mye brukt, den har høy standard og stor kapasitet. Den er også et aktuelt stoppested for de som ønsker å fiske i vassdraget. Det er ønskelig at konsekvensene for rasteplassen og omgivelsene tas med i KU-programmet.*
- *Troll Aktiv AS: Troll Aktiv AS er lokalisert til området på østsiden av Rv 9. Troll Aktiv AS er en viktig reiselivsaktør i Setesdal og Agder. Troll Aktiv AS har mange av sine attraksjonstilbud knyttet til aktiviteter i Otra ved Syrtevitfossene. Det må forventes at den framtidige driften og utviklingen av Troll Aktiv AS vil bli påvirket av redusert vannføring og ev. inngrep i Otra nedstrøms dam Byglandsfjord. Hensynet til framtidig drift og utvikling av Troll Aktiv AS må tas inn i KU-programmet, herunder også vurdering av ev. kompensere tiltak.*
- *Tilrettelegge for personer med funksjonsnedsettelse: Det er i dag vanskelig for personer med funksjonsnedsettelse å få adgang til de elvenære områdene på den aktuelle strekningen av Otra. Dette er et område med stor opplevelsesverdi. Det er derfor ønskelig at området kan utvikles for denne brukergruppen, gjerne også gjennom å legge til rette for fiske. Vi ber om at dette tas inn i KU-programmet.*
- *Variabel minstevannføring sommer/vinter: Det er lagt til grunn at det skal slippes en minstevannføring på 15 m³/s fra dam Byglandsfjord ved en ev. utbygging. Minstevannføringen skal være lik gjennom hele året. Vi mener det bør vurderes om det kan være aktuelt med en variabel minstevannføring, f.eks. noe høyere enn 15 m³/s gjennom sommermånedene. Vi ber om at dette tas inn i KU-programmet.*

- *Vandringsvei/fiskepassasje for fisk i dam Byglandsfjord: Det er positivt at det i meldingen er angitt at det i forbindelse med en ev. utbygging planlegges å legge til rette for toveis fiskevandring forbi dam Byglandsfjord. Det legges også til grunn at inntaket til et ev. kraftverk skal sikres for fisk. Vi vil understreke at det er avgjørende at disse forholdene vies stor plass i KU-programmet, KU-programmet må også ta opp utfordringer knyttet til stranding av fisk og gassovermetning nedstrøms utløpet fra et ev. kraftverk.*
- *Utøvelse av fiske: Det foregår i dag et fritidsfiske langs den aktuelle strekningen av vassdraget. En ev. utbygging må antas å gi virkninger for denne friluftslivsaktiviteten. Det er ønskelig at utøvelse av fiske og ev. kompensierende tiltak for utøvelse av fiske, tas inn i KU-programmet.*
- *Landskapsanalyse: Den aktuelle strekningen av Otra har stor landskapsmessig opplevelsesverdi. Området er lett tilgjengelig fra begge sider av vassdraget og oppleves av svært mange. Opplevelsesverdien har betydning for området verdi for friluftsliv, sykkelrute nr. 3 som går gjennom området og reiselivet; særlig virksomheten til Troll Aktiv AS. Vi vil understreke at det er avgjørende at landskap og virkninger for landskapet av en ev. utbygging, tas med i KU-programmet og vies stor plass i det videre arbeidet. (...)».*

Norges jeger og fiskerforbund – Aust-Agder ga følgende uttalelse til meldingen den 23.11.2021:

«(...) Det vi ber om at skal bli utgreia er:

1. Kva rødlistearter er i området.
2. Korleis vil ei utbygging medføre for fiskepassasje opp og nedstrøms fisk.
3. Kva vil ei utbygging medføre for gyteområdene for fisk.
4. Kva vil utbygginga medføre for leveområde til bleka.
5. Kva vil utbygginga medføre for det praktiske fiske i området.
6. Vil utbygginga påverke krypsiv i området.
7. Kva vil ei utbygging medføre for rafting og anna friluftliv i området.»

Naturvernforbundet i Agder ga følgende uttalelse til meldingen den 13.12.2021:

«(...) Foreslåtte tema i konsekvensutredningen:

- *Avklaring etter andre lover som; naturmangfoldloven (herunder § 1 om naturens egenverdi og ellers 8-12) vannressursloven (vannforskriften § 12) og plan- og bygningsloven -§ 19-, 2*
- *Oppdaterte undersøkelser for artsmangfold og konsekvenser en utbygging vil medføre for landskapsbildet, vannkvalitet, fauna og vegetasjon*
- *En utredning og vurdering av den folkehelsemessige betydningen Syrtveitfossen har for dalens og da særlig tilstøtende befolkning*
- *En utredning og vurdering av den betydningen Syrtveitfossen har for det naturbaserte reiselivet i Setesdal, herunder ikke minst økonomiske konsekvenser*

- Det må vurderes hvilken betydning en konsesjon kan få for folks tillit til politikerne og naturvern
- Konsekvensutredningen må inneholde alternative løsninger, som muligheter for (tilsvarende) strømproduksjon gjennom effektivisering og oppgradering av eksisterende energianlegg
- Det må utarbeides en rapport om og hvordan strømforbruket i Setesdal kan reduseres – vi tenker i første rekke på forbruket i fritidsbebyggelse etablert og under planlegging»

TrollAktiv ga følgende uttalelse til meldingen den 22.12.2021:

«(...) 3. Merknader til meldingen

Konsekvenser for næringsinteresser, herunder TrollAktiv, er kort omtalt i meldingens punkt 8.14.2. Videre fremgår det i punkt 9: «Kommende utredninger knyttet til andre næringsinteresser (ref. pkt. 8.14.2) vil avdekke behov/muligheter for mulige avbøtende tiltak. På det nåværende tidspunkt er det ikke grunnlag for å konkretisere dette.» I forslaget til utredningsprogram punkt 10.14.12 fremgår det at «hvordan utbyggingen påvirker andre næringsinteresser, herunder TrollAktiv AS og Baring AS, vil bli utredet». TrollAktiv mener at dette er en for beskjedne beskrivelse av utredningsbehovet, og vil utdype dette nedenfor.

3.1 Konsekvenser for TrollAktiv og ringvirkninger

TrollAktiv er den største enkeltstående aktøren som blir berørt av en fremtidig kraftutbygging i Syrtveitfossen. En full utbygging av Syrtveitfossen med minstevannføring på 15 m³/s er i direkte konflikt med mulighetene for å tilby elvesportaktiviteter i Syrtveitfossen. Ettersom rafting i fossen er TrollAktivs hovedattraksjon, vil bortfall av elvesportaktiviteter også betydelig redusere grunnlaget for TrollAktivs øvrige aktiviteter.

TrollAktiv mener derfor at det er viktig at det utarbeides en grundig konsekvensutredning, som vurderer de samlede konsekvensene for TrollAktiv og ringvirkninger knyttet til TrollAktivs virksomhet. TrollAktiv har foreløpig identifisert følgende forhold som må vurderes:

- Konsekvenser for TrollAktiv isolert sett ved en full utbygging. Konsekvensutredningen må ta høyde for potensial for fremtidig utvidelse av TrollAktivs aktiviteter.
- Konsekvenser for annet lokalt næringsliv dersom TrollAktiv må legge ned eller nedskalere driften, herunder konsekvenser for overnattingssteder, serveringssteder, leirskole, andre turistattraksjoner, m.v.
- Konsekvenser for Evje og Hornnes kommune, herunder reduserte skatteinntekter, og reduksjon i sysselsetting, m.v. som direkte og indirekte følger av en eventuell nedleggelse eller nedskalering av TrollAktivs virksomhet.
- Konsekvenser for regionalt næringsliv, f.eks. turisme fra Hovden, Sørlandet og Setesdalsområdet.

Det antas at lokal verdiskapning fra aktiviteten i og rundt Syrtveitfossen samlet sett er så stort at lokal verdiskapning fra et nytt Syrtveit kraftverk neppe vil overstige disse. Det vil derfor være en vesentlig samfunnsmessig ulempe, om TrollAktivs næringsgrunnlag forsvinner. Ringvirkningene må derfor tallfestes, slik at man i et lokalt og regionalt perspektiv

kan sammenholde samfunnets inntekter fra TrollAktiv med lokalsamfunnets inntekter fra et fremtidig kraftverk i Syrtveitfossen.

3.2 Avbøtende tiltak / redusert utbygging

TrollAktiv har hele tiden hatt et godt samarbeid med Agder Energi om aktiviteten i Syrtveitfossen, og herunder med god dialog knyttet til endringer i vannføring. Selv om det er fastsatt minstevannføring på 15 m³/s, anslår TrollAktiv at det i gjennomsnitt slippes opp mot 120-150 m³/s i Syrtveitfossen bl.a. for å sikre produksjonsvann i kraftverkene nedstrøms Byglandsfjord. Den faktiske vannføringen er med andre ord betydelig høyere enn minstevannføringen som er fastsatt i gjeldende reguleringskonsesjon fra 2003.

Foreslått minstevannføring på 15 m³/s i Syrtveit kraftverk vil utvilsomt eliminere grunnlaget for elvesportaktiviteter i Syrtveitfossen. Dersom det gjennomføres avbøtende tiltak, har TrollAktiv foreløpig vurdert at en vannføring på 60 m³/s er et absolutt minimum for å kunne fortsette med elvesportaktiviteter.

TrollAktiv mener derfor at det bør utredes konsekvenser ved ulike vannføringer mellom 60 og 200 m³/s.

Ved vurdering av konsekvenser på ulik vannføring, må konsekvensutredningen ta utgangspunkt i følgende premisser:

- TrollAktiv har behov for vann på dagtid mellom 1. april og 1. november.
- I høysesongen juni, juli og august, da TrollAktiv har flest antall besøkende, er det behov for konsentrert vannføring. I denne perioden gjennomføres 3-4 rafting-turer per dag, med tillegg bl.a. fiske, kajakk og surfing.
- I sesongen før og etter høysesong (april/mai og september/oktober) er det noe mindre aktivitet. Det gjennomføres da inntil 2 rafting-turer per dag.

For å opprettholde drift ved en kraftverksutbygging, er det en absolutt forutsetning at det slippes betydelig minstevannføring i perioden april til november. Minstevannføringen må også være stabil. TrollAktiv vil derfor allerede nå signalisere at det ikke er aktuelt med samme type manøvrering av minstevannføring som i Nedre Otta kraftverk.

Forutsatt tilstrekkelig minstevannføring, har TrollAktiv foreløpig identifisert følgende avbøtende tiltak, som kan være egnet til å redusere konsekvensene for TrollAktiv:

- Fysiske tiltak i elva, som f.eks. å lage et mer konsentrert elveløp (bygge murer i elva, plastre eksisterende mur, m.m.). Man må imidlertid være varsom når man gjennomfører fysiske tiltak i en rafting-elv. Det må derfor engasjeres elvearkitekt for å vurdere hvilke fysiske tiltak som kan gjennomføres ved redusert vannføring. TrollAktiv er kjent med at man har lykket med dette i raftingelver i Trent i England og i North Carolina i USA.
- Gjennomføre nye tiltak, f.eks. utbygging av surfebølge, bane for elvekajakk, m.v.
- Økonomiske midler til markedsføring, m.v.
- Tilrettelegge for universell utforming, slik at bevegelseshemmede kan tilbys fiske.

Når det gjelder utløp fra Syrtveit kraftverk ved Lislefoss, er det foreslått to alternative utløp. TrollAktiv vil påpeke at det øverste alternativet vil komme i konflikt med TrollAktivs vannpark. Forutsatt tilstrekkelig minstevannføring, som er nødvendig for drift av vannparken, må utløpet plasseres på det sørligste alternativet for å unngå farlige situasjoner i vannparken.

3.3 Kraftverksøkonomi

Agder Energi har anslått kostnadene for utbygging til ca. 450 millioner kroner. Full utbygging av Syrtveit kraftverk er anslått å gi en midlere kraftproduksjon på mellom 117 GWh/år og 125 GWh/år. Dette tilsier en utbyggingskostnad på mellom 3,6 kr/kWh og 3,85 kr/kWh. Prosjektet fremstår derfor som svært lønnsomt sammenlignet med andre kraftverk som har blitt bygget i moderne tid.

Selv om økt minstevannføring for å dekke TrollAktivs behov vil redusere kraftverklønnsomheten, mener TrollAktiv at de lave utbyggingskostnadene gir handlingsrom for å slippe tilstrekkelig vannmengde. TrollAktiv mener derfor at det må utredes hvordan økt minstevannføring vil påvirke kraftverkets lønnsomhet sett i sammenheng med de lave utbyggingskostnadene som er opplyst i meldingen.

4. Avsluttende merknader

Det er nødvendig at konsekvensutredningen gjennomføres i nær dialog med TrollAktiv, som kan bidra med opplysninger om egne behov, mulige tiltak, m.v. TrollAktiv kan også bidra med å finne frem til aktuelle sakkyndige som kan bidra i utredningsprosessen.»

Grunneierne på østsiden av Syrtveitfossane (gnr. 57, bnr. 1, 2, 3, 5, 6, 8 og 28) ga følgende fellesuttalelse til meldingen den 22.12.2021:

«(...)

2. Spørsmål om eierskap til fallrettighetene

Agder Energi har opplyst at selskapet har formell hjemmel og derfor eierskap til samtlige fallrettigheter som kan tenkes utnyttet i Syrtveit kraftverk.

Så langt grunneierne har kjennskap til, ble det i den opprinnelige avtalen fra 1890 avtalt hjemfall etter 100 år dersom fallene ikke ble utbygd. Fallrettighetene skulle i så fall vært tilbakeført til grunneierne i 1990. Det er også knyttet tvil til ervervet av de nederste fallene (Lislefoss) i 1964-65.

Grunneierne har imidlertid ikke lyktes med å finne igjen kontraktene i egne arkiver. Det er rettet forespørsel til Agder Energi om fremleggelse av aktuelle avtaler for erverv av fallrettighetene, men så langt er disse ikke fremlagt.

Selv om dette er et privatrettslig forhold, vil det ha betydning for kraftverksøkonomien dersom fallene må erverves på nytt, og dermed også påvirke den samfunnsøkonomiske vurderingen av tiltaket. Grunneierne mener derfor at de privatrettslige forholdene også bør utredes.

3. Innspill til utredningsprogram

Det vises til Agder Energis forslag til utredningsprogram, som i hovedtrekk anses som dekkende. Videre vises det til Evje og Hornnes kommunes innspill til utredningsprogram. I

tillegg til dette er det enkelte forhold som grunneierne fremholder som særlig viktige å utrede:

3.1 Konsekvenser for landskap

(...)

I utredningen av Syrtveitsfossane som landskapselement, må det kartlegges og ta bilder av fossen med dagens «normalvannføring» på 120-150 m³/s. Det er således endringen i vannføringen fra dagens normalvannføring til minstevannføring som må dokumenteres.

3.2 Konsekvenser for reiseliv

(...)

Ved en utbygging med minstevannføring på 15 m³/s vil det ikke være mulig å tilby rafting i elven og selskapet [Troll Aktiv AS] må mest sannsynlig legge ned eller vesentlig redusere sin drift. Det vil også få konsekvenser for lokalsamfunnet i form av sysselsetning, handel og næringsliv generelt. Både direkte og indirekte virkninger av en eventuell nedleggelse av selskapet må kartlegges. Vurderingen må også gjøres opp mot Evje og Hornnes kommunes målsetning om økte besøkstall i kommunen, jf. kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan 2021-2024 side 9.

3.3 Konsekvenser for fiske og friluftsliv

(...)

Utredningen må omfatte endring i oppvekst- og levevilkår for fiskebestandene i elven som følge av reduksjonen i vannføringen, og hvilken betydning dette vil få for bestanden og mulighetene for å opprettholde fisket i vassdraget. Mulighetene for ferdsel med båt i vassdraget med redusert vannføring må utredes.

Grunneierne er også bekymret for at redusert vannføring vil føre til gjengroing av elvebreddene, og dermed redusert fremkommelighet til vassdraget. Dette må utredes. Videre påpekes det at gjeldende manøvreringsreglement åpner for store endringer i vannføringen over døgnet, noe som får betydning for stranding av fisk. Ferdsele ned til vassdraget vil også kunne bli betydelig forringet ved store variasjoner i vannføringene, ved at breddene blir sleipe og/eller isete. Også dette må utredes.

Utløpet fra kraftverket er planlagt i området hvor badeplassen ligger. Konsekvensene for denne og mulighetene for å opprettholde badeplassen må utredes.

3.4 Konsekvenser for naturmangfold

(...)

Det fremgår av meldingen pkt. 8.8.4-8.8.7 at naturmangfoldet i området for øvrig er lite undersøkt. Det er derfor påkrevd med grundige undersøkelser og registrering av plante-, dyre- og fuglelivet i området, slik at konsekvensene for naturmangfoldet blir tilstrekkelig kartlagt og vurdert.

3.5 Konsekvenser for grunnvann og vannuttak

Flere av grunneierne på Syrtveit benytter grunnvann som vannforsyning. Redusert vannføring i Syrtveitfossane kan redusere grunnvannsnivået og dermed også kvaliteten av grunnvannet. Faren for reduksjon/forringelse av grunnvannet må utredes i konsekvensutredningen. Det er ikke tilstrekkelig med en forsikring om alternativ vannkilde.

Videre er det etablert velteplass og tilkomst til vassdraget for vannuttak for alle gårdene på Syrtveit. Dette vannuttaket skal blant annet sikre tilstrekkelig vannforsyning til husdyr ved eventuell vannmangel og i tilfelle brann. Behovet for tilstrekkelig vannuttak må sikres også ved en eventuell utbygging.

3.6 Andre forhold

Til sist vies det til at også forhold som erosjon og sedimenttransport, samt konsekvenser av kanalisering ved utløp må utredes.»

Kristin Straume ga følgende uttalelse til meldingen den 5.12.2021:

«Jeg er opptatt av vern av natur, det regner jeg med blir konsekvensutredet. Jeg vil påpeke at konsekvens for næringslivet i hele Setesdal må vurderes. Setesdal har nå stadig utvikling ift. aktiviteter som tiltrekker seg turister, her er Syrtveit med rafting og fiske en av de viktigste aktivitetene vi har å tilby. Å miste muligheten til dette, vil redusere mangfoldet av tilbud. (...)»

Kristiansand kajakkklubb ga uttalelse til meldingen den 7.12.2021. Kajakklubben informerer om bruken av fossen til elvesportaktivitet. De legger vekt på at utredningsprogrammet må så på *alle* brukergrupper (idrettslag, utdanningsinstitusjoner, private mv.) som benytter fossen til elvesportaktivitet, og ikke kun begrense seg til å se på bruken i regi av Troll Aktiv.

Norges padleforbund ga uttalelse til meldingen den 15.12.2021. Paddleforbundet har ikke konkrete innspill til utredningsprogrammet, men ber om at padlernes interesser blir hensyntatt i saken.

Evjetun leirskole ga uttalelse til meldingen den 10.12.2021. De har ikke konkrete innspill til utredningsprogrammet, men informerer om at de driver vannaktiviteter på Otra (i samarbeid med TrollAktiv), der rafting er en viktig del deres tilbud. De ønsker at muligheten for rafting også skal være der i fremtiden.

Destination Setesdal AS avga uttalelse til meldingen den 13.12.2021. De har ikke konkrete innspill til utredningsprogrammet, men uttrykker motstand mot prosjektet.

Torleif Klepsland (grunneier gnr. 57, bnr. 3) sendte også inn en egen uttalelse til meldingen den 8.12.2021 med merknader mot utbyggingen.

Tiltakshavers kommentarer til innkomne uttalelser

Agder Energi Vannkraft AS kommenterte de innkomne uttalelser i brev til NVE den 7.3.2022. De hadde følgende kommentarer:

«Etter vår vurdering gir de uttalelsene som omhandler forslaget til utredningsprogram uttrykk for at forslaget i det alt vesentlige er dekkende for de tema som skal utredes i tilknytning til Syrtveitprosjektet. Flere av høringspartene fremmer bemerkninger/presiseringer og utfyllende kommentarer/presiseringer til enkelte tema/fagutredninger som er omtalt i meldingen. Det gjelder i hovedsak temaene Hydrologi,

Landskap, Naturmiljø og naturens mangfold, dvs. fisk og ferskvannsbiologi- ref. Byglandsfjordbleka, og ikke minst Samfunn.

Vi har som kjent satt i gang arbeidet med et teknisk/økonomisk forprosjekt. Det skjer i regi av Multiconsult. Videre har vi satt i gang arbeidet med de øvrige fagutredningene basert på det forslaget til utredningsprogram som følger av meldingen.

Agder fylkeskommune har allerede utarbeidet en rapport som omhandler kulturminner og kulturmiljø.

Norce er engasjert for å utarbeide en fagrapport knyttet til fisk og ferskvannsbiologi, som inkluderer en fiskefaglig teknisk løsning fortoveis fiskevandring forbi Byglandsfjord dam.

Sweco er engasjert for å gjennomføre øvrige fagutredninger. Sweco skal også stå for utarbeidelse av en samlet hovedrapport som omhandler samtlige fagrapporter, hvor også Samlet belastning inngår.

Gjennom det pågående arbeidet med det teknisk/økonomiske forprosjektet, og parallelt arbeid i regi av Norce og Sweco, er det framskaffet ny kunnskap.

Det er kunnskap som tilsier gjennomføring av supplerende vurderinger knyttet til de tema som har hatt særlig fokus i høringsuttalelsene, ref. ovenfor. Det gjelder bl.a. supplerende vurderinger knyttet til både størrelse og variasjon på minstevannføringsslippet på utbyggingsstrekningen.

Ellers vil vi for ordens skyld påpeke at flere høringsuttalelser fremmer merknader til selve utbyggingsplanen. Vi finner ikke grunnlag for å kommentere disse i denne omgang da dette er forhold det er naturlig å komme tilbake til senere når konsesjonssøknaden blir gjenstand for høring og videre behandling. Vi anmoder med dette om at NVE fastsetter det endelige KU-programmet, og imøteser et snarlig vedtak.»

NVEs vurdering av krav til utredninger

KU-programmet skal angi hvilke utbyggingsalternativer som skal utredes nærmere, og hvilke utredninger som skal gjennomføres for å få belyst vesentlige konsekvenser av tiltaket. Programmet fastsetter samlede krav til innhold og omfang av konsekvensutredningen. Formålet med konsekvensutredningen er å fremskaffe det nødvendige faglige beslutningsgrunnlaget for å ta stilling til tiltaket. KU-programmet fastsettes på grunnlag av tiltakshavers forslag, innkomne uttalelser, søkers kommentarer til uttalelsene samt NVEs egne vurderinger.

Utredningsprogrammet er spesifisert i et eget brev av i dag (NVE 202104328-47), og er en arbeidsbeskrivelse på det NVE mener må utredes før Agder Energi Vannkraft AS (AEVK) kan søke om konsesjon etter vassdragsreguleringsloven. NVEs veileder 3/2010 [Konsesjonshandsaming av vasskraftsaker](#) skal, så langt det er relevant, brukes som hjelpemiddel for å få nærmere veiledning om krav og omfang av utredninger.

AEVKs forslag til KU-program er i stor grad sammenfallende med NVEs standard utredningsprogram, men med noen få tilføyelser og oppdateringer (hovedsakelig naturmangfold og akvatisk miljø). NVE har gjennom høring av forslaget til utredningsprogram mottatt innspill til utredninger som bør gjennomføres, i tillegg til de AEVK har foreslått. Vi har vurdert innspillene nedenfor. Vurderingene er gjort tematisk og med samme inndeling som i fastsatt KU-program.

Prosess og metode

I utredningsprogrammet anbefaler NVE at det brukes standard metodikk der dette foreligger, se oversikt i M-1941/2020 [Konsekvensutredninger for klima og miljø](#). Vi viser også til oversikt over anerkjent metodikk i Miljødirektoratets veileder M-1324/2019 [Konsekvensutredninger: anerkjent metodikk og databaser for innlegging av data](#), der dette er relevant. NVE forutsetter at AEVK benytter seg av relevante tilgjengelige kilder for de ulike utredningstemaene. Disse er spesifisert i utredningsprogrammet. Vi viser også til NVEs veileder 3/2010 del V for beskrivelse av arbeidet med det enkelte fagtema i KU. I NVEs veileder 6/2018 «[Kartlegging og dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk \(1-10 MW\) – revidert utgave](#)» vil det være en del ytterligere informasjon om generelle krav til innhold og metode. Veileder 6/2018 er primært beregnet for planer om bygging av småkraftverk, men har også relevans for større prosjekter.

AEVK skal redegjøre for metoder og datagrunnlag som er benyttet i utredningene. De skal også opplyses om eventuelle problemer i innsamlingen av data, eller ved metoder som er brukt i utredningsarbeidet. Bakgrunnen for dette er å sikre at utredningene er av tilfredsstillende kvalitet og mest mulig etterprøvbare. Vi forutsetter at AEVK samordner fagutredninger som utfyller hverandre, eller som må sees i sammenheng for å kunne belyse konsekvensene, eksempelvis landskap og friluftsliv, reiseliv og næringsliv osv.

NVE ber AEVK i nødvendig grad å kontakte regionale myndigheter, berørte kommuner, interesseorganisasjoner og berørte næringsvirksomheter (herunder Troll Aktiv Drift AS og Baring AS) i utredningsarbeidet.

Alternativer

Meldingens kapittel 3 skisserer to mulige utbyggingsløsninger med forskjellige avløpsplasseringer og slukeevne. De to skisserte avløpsplasseringene er henholdsvis oppstrøms og nedstrøms Lislefoss. Brutto fallhøyde er angitt til ca. 16,5 m for den øvre plasseringen og 18,0 m for den nedre plasseringen. Antatt slukeevne er oppgitt til intervallet 135-165 m³/s. Midt-Agder Friluftsråd ber om at begge alternativer utredes. NVE legger til grunn at begge utbyggingsalternativene og 0-alternativet, dvs. hvordan utviklingen i området forventes å bli uten gjennomføring av tiltaket, utredes.

Elektriske anlegg og overføringsledninger

AEVKs forslag er i det vesentligste sammenfallende med standard utredningsprogram.

Agder Energi Nett (AEN) uttaler at nettutredningen også må inkludere en vurdering av kapasitet i transformering mellom transmisijsnett og regionalnett, samt ta hensyn til flere forhold som for tiden er under planlegging/avklaring (Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk, planlagt kraftintensiv industri mv.). NVE slutter seg til merknadene fra AEN. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredning, med det foreslåtte tillegget fra AEN, tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Hydrologi

De hydrologiske tema som omtales nedenfor skal ligge til grunn for de øvrige fagutredningene som skal gjennomføres som et ledd i konsekvensutredningsprosessen.

Overflatehydrologi (grunnlagsdata, vannførings- og vannstandsendringer og restvannføringer)

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram (UP). Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene. NVE mener at standard UP er tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Minstevannføring

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram.

Flere av høringsparter er opptatt av minstevannføring med tanke på brukerinteresser (rafting/elvepadling), fisk, reiseliv/næringsliv, landskap og bedriftsøkonomi i prosjektet. Evje og Hornnes kommune, Midt-Agder friluftsråd, TrollAktiv m. fl. ber om at det utredes flere alternativer for slipp av minstevannføring enn det som er skissert i meldingen. Det bes spesielt om utredning av 60 m³/s, som nevnes som et minimumsbehov for elvepadling/rafting. TrollAktiv ber også om at for ulike vannføringer mellom 60 og 200 m³/s. Det bes også om en vurdering av variabel minstevannføring (både sommer/vinter-variasjon og variasjon gjennom døgnet), samt en vurdering av tiltak for kanalisering av minstevannslipp i det østlige løpet.

NVE slutter seg til merknadene fra høringspartene. Etter NVEs vurdering er utredning av minstevannføring et svært viktig tema i denne saken, som vil ligge til grunn for konsekvensene for mange av de andre temaene. Vi vil legge vekt på at forslagene til minstevannføring er gjennomarbeidet, realistiske, godt visualisert og faglig godt begrunnet. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger, med NVEs justeringer basert på høringsinnspill, tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Driftsvannføring mv.

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram. Bygland kommune og Midt-Agder friluftsråd ber om at det blir utredet hvordan kjøringen av Syrtveit kraftverk vil påvirke vannstanden i Byglandsfjorden. NVE slutter seg til dette. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger, med NVEs justering basert på høringsinnspill, tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Flommer

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene. NVE mener at standard UP er tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram. Bygland kommune ber om at det utredes hvordan vanntemperaturen i Syrtveitfossane blir påvirket av en eventuell utbygging, og hvilke konsekvenser det vil få for akvatisk miljø. NVE mener at standard UP er tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Grunnvann

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram. Grunneierne på østsiden av Syrtveitfossane viser til at flere av grunneierne benytter grunnvann som vannforsyning. Redusert vannføring i Syrtveitfossane vil kunne redusere grunnvannsnivået og dermed også kvaliteten av grunnvannet. De ber om at fare for reduksjon/forringelse av grunnvannet blir utredet. NVE mener at standard UP (både kapittel om grunnvann og ferskvannsressurser) er tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Erosjon og sedimenttransport

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene utover merknader om at temaet må utredes. NVE mener at standard UP er tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Flom og skred

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram. I uttalelsen viser Evje og Hornnes kommune til at det ble gjennomført flomsonekartlegging på aktuell strekning i 2021. Kartleggingen ligger tilgjengelig på kommunens hjemmeside. Utover dette har ikke kommunen andre merknader. NVE mener at standard UP er tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Klimaendringer

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene. NVE mener at standard UP er tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Landskap og store sammenhengende naturområder med urørt preg

AEVKs forslag til KU-program er i stor grad sammenfallende med NVEs standard program. Midt-Agder friluftsråd viser til at et kraftverk med tilhørende inngrep og berørt elvestrekning, kan bryte opp sammenhengende naturområder. Det innebærer at utredningene om temaet (og temaet friluftsliv) bør omfatte et større område enn selve planområdet. De ber om at dette legges til grunn ved utforming av KU-programmet. Etter NVEs vurdering er standard UP tilstrekkelig for å belyse denne tematikken.

Naturmiljø og naturens mangfold

For alle biologiske registreringer skal det oppgis dato for feltregistreringer, befaringsrute og hvem som har utført feltarbeidet og artsregistreringene, slik at arbeidet er etterprøvbart. Det blir også tydelig hvilke områder som er undersøkt og hva som er utført.

Konsekvensutredningen skal beskrive de tiltakene som er planlagt for å unngå, begrense, istandsette og hvis mulig kompensere for vesentlige skadevirkninger for miljø og samfunn både i bygge- og driftsfasen. Beskrivelsen skal omfatte planlagte overvåkningsordninger. For hvert deltema skal mulige avbøtende tiltak vurderes. Eventuelle konsekvenser skal tydeliggjøres med og uten tiltak.

Innsamlede arts- og naturtypedata skal legges inn i offentlige databaser, jf. § 24 i forskrift om konsekvensutredninger.

Geofaglige forhold

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram. Punktet er ikke kommentert av høringspartene. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Naturtyper og ferskvannskvaliteter

AEVKs forslag til KU-program er i stor grad sammenfallende med NVEs standard program. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene utover merknader om at temaet må utredes. Standardprogrammet har fått noen mindre oppdateringer siden AEVKs forslag ble utarbeidet.

(hovedsakelig om metodikk). Justeringene er tatt inn i det fastsatte utredningsprogrammet. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger, med NVEs justeringer, tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Karplanter, moser, lav og sopp

AEVKs forslag til KU-program er i stor grad sammenfallende med NVEs standard program. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene. Standardprogrammet har fått noen mindre oppdateringer siden AEVKs forslag ble utarbeidet (hovedsakelig om metodikk). Justeringene er tatt inn i det fastsatte utredningsprogrammet. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger, med NVEs justeringer, tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Pattedyr, amfibier og krypdyr

AEVKs forslag til KU-program er i stor grad sammenfallende med NVEs standard program. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene. Standardprogrammet har fått noen mindre oppdateringer siden AEVKs forslag ble utarbeidet (hovedsakelig om metodikk). Justeringene er tatt inn i det fastsatte utredningsprogrammet. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger, med NVEs justeringer, tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Fugl

AEVKs forslag til KU-program er i stor grad sammenfallende med NVEs standard program. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Fisk

AEVKs forslag til KU-program er i stor grad sammenfallende med NVEs standard program, men med noen tillegg. Undersøkelsene skal blant ha spesielt fokus på blekebestanden, og det skal utredes tilrettelegging av toveis fiskevandring forbi dam Byglandsfjord. Det er også lagt opp til en egen analyse av hvordan vannstandsendringer vil påvirke og vil påvirke fiskebestanden på utbyggingsstrekningen.

En rekke høringsparter har merknader knyttet til utredningstemaet fisk (og fiske, også omtalt under «Friluftsliv, jakt og fiske»), med særlig fokus på bleke (og storørret). Noen peker også på at det er positivt at det utredes og planlegges toveis fiskepassasje forbi Syrtveit kraftverk.

NVE mener at dette temaet vil være et av de vesentligste i konsekvensutredningen, og forutsetter at all tilgjengelig og relevant informasjon om temaet vil bli brukt under utredningen, i tillegg til egne undersøkelser der det er nødvendig. Etter det NVE kan se er høringsinnspillene allerede ivarettatt i det foreslåtte utredningsprogrammet. NVE mener foreslått utredningsprogram er tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Ferskvannsbiologi

AEVKs forslag til KU-program er i stor grad sammenfallende med NVEs standard program. Bygland kommune ber om at det utredes hvordan endret vanntemperatur i Syrtveitfossane vil påvirke bunndyr- og fiskesamfunn. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Kulturminner og kulturmiljø

AEVKs forslag til KU-program er i praksis lik NVEs standard program. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene, utover merknader som understreker viktigheten av at temaet utredes. Fylkeskommunen opplyser at det er gjennomført arkeologiske registreringer, og at rapport fra disse kan benyttes som grunnlag for fagutredningen om kulturminner. Etter NVEs vurdering er fremlagt utredningsprogram tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Normalt skal KU være grunnlag for kulturminnemyndighetene for å kunne ta stilling til om undersøkelsesplikten etter kulturminnelovens § 9 er oppfylt. For NVE er det viktig at undersøkelsene er tilstrekkelige til å ta stilling til konsesjonsspørsmålet. Etter vårt syn vil dette ikke nødvendigvis innebære detaljerte undersøkelser. I første omgang må eksisterende kunnskap sammen med en befaring i aktuelle områder danne grunnlag for en vurdering av potensialet for nye funn og konfliktnivå. Hvis konfliktnivået vurderes som lavt kan kulturminneforvaltningen, i samråd med tiltakshaver, beslutte at undersøkelsesplikten med nødvendige detaljregistreringer oppfylles etter at eventuell tillatelse er gitt, for eksempel ved godkjenning av detaljplanene. Vi viser ellers til fastsatt KU-program.

Forurensning

Vannkvalitet/utslipp til vann og grunn

AEVKs forslag til KU-program er i praksis lik NVEs standard program. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

En konsesjon etter vassdragslovgivningen gitt ved kongelig resolusjon vil automatisk omfatte tillatelse etter forurensningsloven for normal drift av anlegget. Det vil bli tatt inn vilkår etter forurensningsloven i vilkårssettet. Det må imidlertid søkes spesielt om utslippstillatelse etter forurensningsloven for anleggsperioden. Anleggsperioden medfører som regel noe midlertidig forurensning eller fare for forurensning. Dette kan gjelde avrenning fra tunelldrift, lekkasjer av drivstoff og olje, avfall og avløp fra riggområder osv. Forurensningsloven forvaltes av Statsforvalteren. Det blir en sak mellom AEVK og Statsforvalteren hvordan tiltaket må gjennomføres for å være i henhold til forurensningsloven. Det bør likevel gå fram av KU hvordan disse forholdene er tenkt håndtert av AEVK.

Annen forurensning

AEVKs forslag til KU-program er i praksis lik NVEs standard program. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Naturressurser

Jord- og skogressurser

AEVKs forslag til KU-program er i praksis lik NVEs standard program. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Ferskvannsressurser

AEVKs forslag til KU-program er i praksis lik NVEs standard program.

Mattilsynet uttaler at utredningsprogrammet må behandle mulige konsekvenser for kommunal/privat vannforsyning og nåværende/planlagt fremtidig aktivitet på Syrtveit fiskeanlegg. De forutsetter at utredningene vurderer og identifiserer avbøtende tiltak for å sikre nok og trygt drikkevann, samt avbøtende tiltak for å sikre nødvendig vannkvalitet og vanntilførsel (for settefiskanlegget).

Grunneierne på østsiden av Syrtveitfossane viser til at det er etablert velteplass og tilkomst til vassdraget for vannuttak for alle gårdene på Syrtveit. Dette vannuttaket skal blant annet sikre tilstrekkelig vannforsyning til husdyr ved eventuell vannmangel og i tilfelle brann. De understreker at behovet for tilstrekkelig vannuttak også må sikres ved en eventuell utbygging.

NVE slutter seg til de innkomne merknadene. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredningsprogram, med det foreslåtte tillegg, tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Mineraler og masseforekomster

AEVKs forslag til KU-program er i praksis lik NVEs standard program. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Samfunn

Næringsliv og sysselsetting

AEVKs forslag til KU-program er i stor grad sammenfallende med NVEs standard program, men med noen tillegg. Det er tatt inn et punkt om utredning av hvordan utbyggingen vil påvirke andre næringsinteresser, herunder Troll Aktiv Drift AS og Baring AS (Syrtveit fiskeanlegg).

En rekke høringsparter er bekymret for at kraftutbygging i Syrtveitfossane vil ta bort næringsgrunnet TrollAktiv og dermed true selskapets eksistens. Det vises videre til at andre tilknyttede næringer og overnattingssteder også vil kunne bli vesentlig negativt berørt som følge av dette (færre tilreisende til område). Flere etterspør en grundig analyse av virkninger for både lokalt og regionalt næringsliv, med kartlegging og tallfesting av konsekvenser og ringvirkninger. TrollAktiv ber om at utredningen legger særlig vekt på selskapets virksomhet, og man også tallfester eventuelle ringvirkninger av denne. Gjennom det vil man, både i et lokalt og regionalt perspektiv, kunne sammenholde samfunnets inntekter fra TrollAktiv, med lokalsamfunnets inntekter fra et fremtidig kraftverk i Syrtveitfossane.

NVE slutter seg til merknadene fra høringspartene. Etter NVEs vurdering er utredning av konsekvenser for lokalt og regionalt næringsliv et svært viktig tema i denne saken. Identifisering av konsekvenser for TrollAktiv vil være særlig viktig, men utredningen må også søke å identifisere ringvirkninger for annet næringsliv (overnattingssteder, serveringssteder, butikker, leirskole mv.). Så langt det lar seg gjøre skal virkningene tallfestes. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger, med NVEs justeringer, tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Tjenestetilbud og kommunal økonomi

AEVKs forslag til KU-program er i praksis lik NVEs standard program. Flere høringsparter viser til at tiltakets konsekvenser for den kommunale økonomien må vurderes, og at dette må sees i sammenheng med utredningen av virkninger for næringsliv. TrollAktiv ber om at det vurderes hvordan en eventuell nedskalering eller nedleggelse av deres virksomhet (direkte og indirekte) vil påvirke skatteinntekter.

Økonomiske virkninger for den kommunale økonomien i form av skatteinntekter, konsesjonsavgifter mv. vil inngå som en naturlig del av KU. Etter NVE syn er det viktig at fagtemaene næringsliv og kommunal økonomi sees i sammenheng. Utover dette mener NVE at AEVKs forslag til utredningsprogram er tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Sosiale forhold

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene. NVE mener at standard UP er tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Helsemessige forhold

AEVKs forslag til KU-program er i praksis lik NVEs standard program.

Naturvernforbundet i Agder ber om at utredningsprogrammet også omfatter en vurdering av den folkehelsemessige betydningen Syrtveitfossane har for befolkningen i området. Midt-Agder friluftsråd viser til at folkehelse, dvs. befolkningens helse og helsens fordeling i befolkningen, ikke er omtalt i meldingen. Folkehelse er listet opp i forskrift om konsekvensutredninger § 21 over temaer som kan bli påvirket og som kan være aktuelle å utrede. Friluftsrådet uttaler at dette må sees i sammenheng med det som er omtalt om sosiale forhold og helsemessige forhold i meldingen.

Etter NVE syn er det naturlig at fagtemaene sosiale forhold og helsemessige forhold sees i sammenheng med folkehelse. Helsemessige forhold/folkehelse vil også henger nært sammen med andre fagtemaer som friluftsliv, reiseliv, næringsliv mv., og er naturlige å se i sammenheng med hverandre jf. NVEs veileder 3/2010 del V. Utover dette mener NVE at AEVKs forslag til utredningsprogram er tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Friluftsliv, jakt og fiske

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram. En rekke høringsparter har uttalelser om friluftsliv og fiske, der det understrekes viktigheten av at temaene utredes grundig. Mange har merknader knyttet til elvesportaktiviteter (padling/rafting), både i organisert form gjennom næringslivsaktører, men også i annen regi (privat, gjennom utdanningsinstitusjoner og foreninger/idrettslag). NVE slutter seg til merknadene fra høringspartene, og vi tatt inn en presisering om dette i utredningsprogrammet.

Etter NVEs syn vil elvesportaktivitet være naturlig å vurdere under både friluftsliv og reiseliv (samt under næringsliv, som tidligere omtalt). NVE har derfor tatt inn den samme presiseringen under reiseliv. I den grad AEVK mener det er hensiktsmessig kan elvesportaktivitet skilles ut som en egen fagrapport.

I uttalelsen fra Midt-Agder friluftsråd er det vist til at barn og unges oppvekstvilkår ikke er omtalt som et selvstendig utredningstema i meldingen. Dette er imidlertid listet opp i forskrift om

konsekvensutredninger § 21 over temaer som kan bli påvirket, og som derfor kan være aktuelle å utrede. Etter NVEs vurdering vil det være viktig å se barn og unges oppvekstvilkår i sammenheng med utredningstemaene sosiale forhold, helsemessige forhold, friluftsliv mm. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger, med NVEs justering, tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Reiseliv

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram. En rekke høringsparter har uttalelser om reiseliv der det understrekes hvor viktig det er at temaet utredes grundig. Som for fagtemaet «næringsliv» og «friluftsliv» trekker mange frem hensynet til elvesportaktiviteter og fiske. NVE slutter seg til merknadene fra høringspartene, og vi har også tatt inn en presisering om elvesportaktivitet i utredningstemaet. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger, med NVEs justering, tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Samlet belastning

AEVKs forslag til KU-program er i stor grad sammenfallende med NVEs standard program. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene utover merknader om at temaet må utredes. Standardprogrammet har fått noen mindre oppdateringer siden AEVKs forslag ble utarbeidet. Justeringene er tatt inn i det fastsatte utredningsprogrammet. Etter NVEs mening er AEVKs forslag til utredninger, med NVEs justeringer, tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Andre forhold

Massedepoier

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene. NVE mener at standard UP er tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

NVE understreker at beskrivelse av planlagte massedepoier naturlig inngår i beskrivelsen av utbyggingsplanene på lik linje med andre anleggselementer, som kraftstasjon, tunneller, rørgater, inntak, riggområder med mer. På samme måte skal konsekvensene av massedepoiene også vurderes under aktuelle fagtemaer. Samtidig er massedepoien en av de mest arealkrevende permanente delene av utbyggingsplanene. NVE mener det er viktig at det legges vekt på å finne en god lokalisering og at dette visualiseres og merkes av på kart. KU bør også inneholde en omtale av om det finnes aktuelle alternative plasseringer for overskuddsmasser. Muligheter for alternativ bruk av massene bør omtales. NVE mener også at det må redegjøres for hvordan eventuell mellomlagring av masser skal foregå.

Dersom det blir gitt konsesjon til prosjektet vil et av vilkårene inneholde krav om at kommunen skal ha anledning til å uttale seg om bl.a. planer for plassering av overskuddsmasser. Hvis det er aktuelt å ta ut masser til ulike formål kan dette avklares endelig under detaljplanleggingen.

Forholdet til naturmangfoldloven og vannforskriften

NVE minner om at vi i vår vurdering av en eventuell konsesjonssøknad vil legge naturmangfoldlovens bestemmelser i §§ 8-12 til grunn. Det omsøkte tiltaket vil i så fall vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til den samfunnsmessige gevinsten og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies (jf. naturmangfoldloven § 7, jf. §§ 8-12).

NVE har gjennom det fastsatte utredningsprogrammet pålagt tiltakshaver å gjøre vurderinger av samlet belastning, blant annet i forhold til naturmangfoldloven § 10. Når det gjelder vurdering av

behovet for tilleggsutredninger utover det fastsatt utredningsprogram pålegger, viser vi til forskrift om konsekvensutredninger § 27.

NVE mener at det fastsatte utredningsprogrammet dekker de forhold som er nødvendig for å kunne ta stilling til konsesjonsspørsmålet. Utredningsarbeidet skal utføres i tråd med bestemmelsene i KU-forskriften og NVEs krav i fastsatt utredningsprogram. Resultatene fra utredningen vil være offentlig informasjon som blant annet kan brukes av vannregionmyndigheten i arbeidet med å klassifisere vannforekomsten.

Forslag til oppfølgende undersøkelser

AEVKs forslag er i tråd med standard utredningsprogram. Punktet er ikke kommentert spesielt av høringspartene. NVE mener at standard UP er tilstrekkelig for å belyse dette temaet.

Opplegg for informasjon og medvirkning

AEVK har foreslått et opplegg for å sørge for informasjon og kontakt med berørte parter. NVE har tatt inn føringer for dette i KU- programmet i tråd med AEVKs forslag.

Generelle merknader/forhold som ikke angår KU-programmet

Det er kommet inn en del kommentarer i løpet av høringsrunden som ikke direkte angår utredningsprogrammet. Disse vil bli kort kommentert her. Uttalelser som uttrykker støtte til eller motstand mot selve prosjektet på overordnet grunnlag vil ikke bli kommentert her.

Utredning av andre løsninger for tilsvarende kraftproduksjon, ENØK-tiltak, tillitt til politikere mv.

Naturvernforbundet i Agder ber om at konsekvensutredningen inneholder alternative løsninger for tilsvarende strømproduksjon gjennom effektivisering og oppgradering av eksisterende energianlegg, samt at det utarbeides en rapport om hvordan strømforbruket i Setesdal kan reduseres (primært forbruk i fritidsbebyggelse). De ber også om at det vurderes hvilken betydning en konsesjon kan få for folks tillit til politikere og naturvern. Etter NVEs vurdering er det ikke AEVKs ansvar å utrede andre løsninger enn det som er reelle alternativer til deres prosjekt. NVE vil ellers bemerke at konsesjoner etter vassdragsreguleringsloven gis av Kongen i statsråd etter politisk behandling. Eventuelle vurderinger av «tillit til politikere» vil slik sett ligge til politisk ledelse.

Utredning av rettighetsforhold

I meldingen oppgis det at AEVK innehar samtlige fallrettigheter som tenkes utnyttet i Syrtveit kraftverk. Rettighetene til Syrtveitfossane og Holtefossen (fallstrekningen nedstrøms Byglandsfjord) ble kjøpt opp av såkalte «fossespekulater» i perioden 1894-99. De ble solgt videre til Kristiansand kommune i 1917 og tilført det kommunale kraftselskapet (KEV). På midten av 1960-tallet kjøpte KEV de resterende rettighetene ned til Fennefoss. Dette ble gjort basert på planer om et Evje kraftverk.

Grunneierne på østsiden av Syrtveitfossane (gnr. 57, bnr. 1, 2, 3, 5, 6, 8 og 28) uttaler at:

«Så langt grunneierne har kjennskap til, ble det i den opprinnelige avtalen fra 1890 avtalt hjemfall etter 100 år dersom fallene ikke ble utbygd. Fallrettighetene skulle i så fall vært tilbakeført til grunneierne i 1990. Det er også knyttet tvil til ervervet av de nederste fallene (Lislefoss) i 1964-65. Grunneierne har imidlertid ikke lykket med å finne igjen kontraktene i egne arkiver. Det er rettet forespørsel til Agder Energi om fremleggelse av aktuelle avtaler for

ervert av fallrettighetene, men så langt er disse ikke fremlagt. Selv om dette er et privatrettslig forhold, vil det ha betydning for kraftverksøkonomien dersom fallene må erverves på nytt, og dermed også påvirke den samfunnsøkonomiske vurderingen av tiltaket. Grunneierne mener derfor at de privatrettslige forholdene også bør utredes.»

AEVK har ikke kommentert merknadene fra grunneierne. Eiendomsforhold og fallrettigheter er privatrettslige forhold, og vil normalt falle utenfor rammen av utredningsprogrammet. Det følger imidlertid av NVEs veileder 3/2010 del V kapittel 3.9 at en oversikt over aktuelle grunneiere og rettighetshavere skal legges ved konsesjonssøknaden. NVE forutsetter derfor at tiltakshaver avklarer og kartlegger rettigheter som kan være omstridte i forbindelse med den kommende søknaden.